

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף מח

לפום שארה תן כסותה: לפי הגוף שלה תן לה בגד מתאים. לזקנה קשה לסחוב בגדים כבדים ולכן היא צריכה בגדים צרים, אבל צעירה צריכה בגדים רחבים להתייפות בהם. **לפום עונתה תן כסותה:** לפי עונת השנה תתאים את הבגד. בחורף קר וצריך בגדים חדשים כדי שיחממו מהקור, אבל בקיץ חם וצריך בגדים שחוקים מאווררים.

*

אי אפשי אלא אני בבגדי: אני מסכים לשמש מטתי רק עם בגדים – חייב לגרש את אשתי (כי אין זו דרך חיבה -ריטב"א).

*

למדנו במשנה שהבעל חייב לממן את קבורת אשתו (- תנא קמא). 'רבי יהודה אומר אפילו עני שבישראל לא יפחות משני חלילין ומקוננת'.

הגמרא מדייקת שלפי דעת תנא קמא אינו חייב לממן לה חלילין ומקוננת. והשאלה היא מדוע? אם דרך משפחתה בחלילין ומקוננת – היא חייבת לקבל אותם לכולי עלמא, ואם אין דרכם בכך – היא לא צריכה לקבל אותם לכולי עלמא?

לא צריכא: ישנו כלל שהאישה 'עולה עם בעלה ואינה יורדת עימו'. כלומר אם דרך משפחתה בחלילין ומקוננת ואין דרך משפחת בעלה בהם - היא מקבלת אותם מבעלה כי היא לא יורדת איתו, ואילו אם אין דרך משפחתה בכך אבל דרך משפחת בעלה בכך היא גם כן מקבלת אותם בגלל שהיא עולה איתו.

כאן מדובר שאין דרכה בחלילין ומקוננת אבל דרכו של בעלה כן בהם. והמחלוקת בין ת"ק לרבי יהודה האם היא 'עולה עימו' רק בחיים, או אפילו לאחר מיתה.

*

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com



052-342-4473



מי שנשתטה: בית דין מוכרים מנכסיו בכדי לתת מזונות ובגדים לאשתו ובניו ובנותיו, וכן לצורך 'דבר אחר' שיתבאר בהמשך מהו.

ולא שאני לך: כלומר וכי אינך רואה חילוק בין מי שיצא לדרך מדעתו, שמכיון שלא השאיר הוראות לפרנס את משפחתו מנכסיו מוכח שאינו מעוניין בכך. ולכן לגבי אשתו שהוא מחוייב לזון ולפרנס אותה מ'תנאי כתובה' הנכסים שלו משועבדים לכך ובית דין נותנים לה, אבל לגבי בניו ובנותיו שאינו מחוייב לזון ולפרנס אותם לא, וכן 'לדבר אחר' לא. אבל מי שנשתטה לא עשה זאת מרצונו ולכן אנו אומרים שמסתמא נוח לו שיזנו ויפרנסו את בניו ובנותיו וכן 'דבר אחר'.

תכשיט: בשמים לאשתו. **צדקה:** כשבית דין פוסקים צדקה על בני העיר גם נכסיו בכלל (רש"י לקמן).

בברייתא נאמר שלא נותנים מנכסיו של היוצא לדרך 'לדבר אחר'. הגמרא מבארת שלמאן דאמר 'דבר אחר' זהו תכשיט - ודאי שהוא יסבור שלא נותנים צדקה מנכסיו. אבל למאן דאמר 'דבר אחר' זהו צדקה – דוקא צדקה לא נותנים מנכסיו אם לא גילה דעתו שהוא מעוניין בכך, אבל תכשיט נותנים לאשתו כי ודאי נוח לו שלא תתנוול אשתו.

*

וקוברין אותה לפי כבודו: משמע דווקא 'לפי כבודו' ולא לפי כבודה. אך קשה: אמנם נחלקו למעלה האם 'עולה עימו' לאחר מיתה או לא, אבל לכולי עלמא 'אינה יורדת עימו' לאחר מיתה, ואם לפי דרך משפחתה הקבורה לא מספיק מכובדת ודאי שהוא חייב לקבור אותה לפי כבודה?

הגמרא מתרצת: הכוונה היא 'אפילו לפי כבודו', כלומר מדובר שדרך משפחתו לקבור בצורה מכובדת יותר מדרך משפחתה ובכל אופן הוא חייב לקבור אותה כדרך משפחתו, מכיון שרוב הונא סובר שעולה עימו אפילו לאחר מיתה.

האומר אם מתה לא תקבורה מנכסיו: מי שבשעת מיתתו אמר 'לכשתמות אשתי אל תקברו אותה מנכסי' שומעין לו. משום שכשהוא מת היא גובה את כתובתה מנכסיו – ובטלה החובה מהבעל (ומנכסיו) לקבור את אשתו (כי חכמים תקנו שהבעל יקבור את אשתו בגלל שהוא מרויח את כתובתה שהיתה אמורה לקבל ממנו), אלא יורשי האישה היורשים את כתובתה הם שחייבים לקבור אותה.

הגמרא מקשה: וכי אם הוא לא יצווה על כך, כן יקברו אותה מנכסיו? והרי הקבורה לא מוטלת על היתומים שקבלו את הנכסים שלו, אלא על הירששים שלה, כאמור?

אלא: דברי רב מתנה כך הם: האומר בשעת מיתתו שלא יקברו אותו עצמו מנכסיו אלא מהצדקה - אין שומעין לו, כי אין לו כח להעשיר את בניו בירושה שיתן להם, וליפול בקבורתו על הציבור.

משנה: לעולם היא ברשות האב: עד שתכנס לחופה לנישואין שאז היא נכנסת לרשות הבעל. ולכן בת ישראל שמאורסת לכהן אינה אוכלת בתרומה, וכל הזכויות שיש לאב בביתו יש לאב בה.

שלוחי האב / שלוחי הבעל: השליחים של האב למסור את הבת לבעל, או למסור אותה לשליחיו של הבעל שיקבלו אותה.

אם הלך האב עם השליחים של הבעל אין זה נחשב שהוא מסר אותה לשליחים.

נמרא: מאי 'לעולם': מה מלמדת המשנה במילה המיוחדת הזו?

לאפוקי מ'משנה ראשונה': היתה 'משנה ראשונה' כלומר משנה קדומה שבה נאמר שאם הגיע זמן החופה ולא נישאה האשה בגלל העיכוב של הבעל (ואפילו באונס שלו), היא אוכלת מנכסיו, ואם הוא כהן והיא בת ישראל היא אוכלת בתרומה.

כאן יש להעיר, שמהתורה ישראלית ארוסה לכהן אוכלת בתרומה (כנאמר "וכהן כי יקנה נפש קנין כספו"), ורבנן גזרו שלא תאכל. משנה ראשונה סברה שבזמן הכניסה לחופה כבר מותרת לאכול בתרומה אפילו אם לא נישאת בפועל, ואילו משנתנו חולקת על משנה זו וסוברת שאינה אוכלת עד שתכנס לחופה בפועל.

*

כאמור, מדאורייתא ישראלית ארוסה לכהן אוכלת בתרומה ורבנן גזרו שלא תאכל. נחלקו הדעות בטעם הגזירה. ו"א משום 'סימפון' דהינו שמא כשתכנס לחופה ימצא בה הבעל מום ויתברר שקידושיה היו בטעות ונמצא למפרע שאכלה תרומה באיסור. וי"א משום שמא כשתאכל בעודה ארוסה תאכיל לאחיה ואחיותיה הישראלים מהתרומה והם אסורים לאכול אותה.

אמר רב מסירתה לכל: מסירת הבת לשלוחי הבעל מחשיבה אותה כנשואה לכל דבר (כגון לירושתה, ליטמא לה, לקבל את מעשה ידיה) חוץ מלענין תרומה שאינה אוכלת עד שתכנס לחופה. לדעת רב טעם גזירת רבנן שארוסה לא תאכל בתרומה היא משום סימפון, וטעם זה שייך גם כאן, כי אם ימצא בה מום יתבטלו הקידושין למפרע.

אבל לדעת רב אסי מסירתה לכל כולל לתרומה, כי לדעתו טעם הגזירה בארוסה משום שמא תאכיל לאחיה ואחיותיה, ודבר זה לא שייך כאן כשכבר נמסרה לשלוחי הבעל.

איתיביה רב הונא וכו': מהמשנה שלנו 'לעולם היא ברשות האב וכו' וביארה הגמרא שהכוונה לענין תרומה שאינה אוכלת עד שתכנס לחופה. מוכח שאפילו אם נמסרה לשלוחי הבעל אינה אוכלת?

אמר להו רב: וכי לא אמרתי לכם שלא תביאו ראייה מדבר שאפשר לומר בו להיפך, כלומר שיש בו צד שני. כי רב אסי יכול לתרץ את המשנה שהכוונה 'עד שתכנס לחופה' - עד שתימסר לשלוחי הבעל לצורך הכניסה לחופה.

ריש לקיש אמר לכתובתה: והגמרא מיד מבררת מה הכוונה 'לכתובתה'. שהרי אם הוא מתכוין שהבעל יורש את כתובתה מזמן המסירה הרי זוהי בדיוק דעתו של שמואל שאמר 'לירושתה'? ומתרת: שהיא נחשבת אלמנה מזמן המסירה, דהיינו שאם ימות בעלה ותתחתן בשנית תקבל בכתובה רק מנה ולא מאתיים.

אע"פ שכתובתה בבית בעלה: המטלטלין של ה'נדוניא' שהביא אביה לחתונתה נמצאים כבר בבית בעלה, בכל אופן אם היא מתה, עדיין היא ברשות האב והאב יורש אותה. אבל אם מסר האב אותה לשלוחי הבעל וכו' אפילו אם ה'נדוניא' בבית האב אם היא מתה בעלה יורשה.

הברייתא מסיימת שכל התוקף של המסירה הוא רק לענין ירושה בלבד, אבל לשאר הענינים אינה נחשבת נשואה עד הכניסה לחופה. מכאן קשה על כל הדעות הנ"ל מלבד על שמואל הסובר שהמסירה תקפה לענין ירושה.

הגמרא חוזרת לבאר את הברייתא:

הא גופא קשיא: ברישא כתוב שאם נכנסה עימו לחצר ללין אינה נחשבת כנשואה – משמע שאם נכנסה סתם היא כן נחשבת לנשואה. ואילו בסיפא מדוייק להיפך שאם נכנסה לחצר לשם נישואין היא נחשבת לנשואה אבל משמע שאם נכנסה לחצר סתם אינה נחשבת כנשואה?

(המשך בדף הבא ↓)

הגמרא מתרצת: בין ברישא ובין בסיפא לא מדובר שהיא נכנסה לחצר לכוונה מסויימת, אלא הם נכנסו לחצר בסתם. אלא שברישא שמדובר בחצר שלה 'סתם חצר' שלה נחשבת ללינה בעלמא (כי גנאי לבעל לשאת אישה בחצר שלה -רשב"א), אבל בסיפא שמדובר בחצר שלו 'סתם חצר' שלו נחשבת כנישואין.